

วงกลองยาวไทยใหญ่ บ้านเทอดไทย จังหวัดเชียงราย

Tai Yai's Traditional Tall Narrow Drum Band,
Thoed Thai Village, Chiang Rai

กฤตวิทย์ ภุมิถาวร
Krittavit Bhumithavara

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาให้เห็นรูปแบบดนตรีและการแสดงของวงกลองยาวไทยใหญ่ บ้านเทอดไทย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยใหญ่ เช่น การร่ายรำ การแสดง บทร้อง และดนตรีของวงชาวไทยใหญ่ เป็นต้น บทความวิชาการวงกลองยาวไทยใหญ่ บ้านเทอดไทย จังหวัดเชียงราย นำเสนอองค์ประกอบของบทความได้ดังนี้ 1. องค์ประกอบเครื่องดนตรีของวงกลองยาวไทยใหญ่ มีเครื่องดนตรีที่สำคัญทั้งหมด 3 ชิ้น ได้แก่ 1) กลองยาว 2) ฉาบ 3) ช้อง (มองเซิง; ช้องลักษณะพิเศษ 7 เสียง โดยใช้การบรรเลงคนเดียว) 2. ลักษณะการบรรเลงของวงดนตรี เริ่มบรรเลงด้วยเครื่องเคาะทองเหลือง ตามด้วย ฉาบ หลังจากนั้นกลองตอบรับตามลำดับ และไม่มีลูกจบตายตัว แล้วแต่คนใดคนหนึ่งให้สัญญาณจบ 3. การฟ้อนนก คือ ศิลปะการร่ายรำประกอบจังหวะกลองยาวไทยใหญ่ โดยแต่งกายชุดนกกีนนารี 4. การประกวดประจำปี แข่งขันการแสดงดนตรีและการร่ายรำของชาวไทยใหญ่ในแต่ละเขตต่าง ๆ 5. การสืบสานวัฒนธรรมชาวไทยใหญ่ 6. ทางด้านศาสนา 7. เครื่องดนตรีอื่น ๆ และ 8. เพลงชาวไทยใหญ่ จากการศึกษาแสดงให้เห็นถึงองค์รวมของวงกลองยาวไทยใหญ่ บ้านเทอดไทย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่นำไปศึกษาหรือต่อยอดในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: วงกลองยาวไทยใหญ่, การฟ้อนนก, บ้านเทอดไทย

Abstract

The objective of this academic article was to know the types of music and performance from Tai Yai's traditional tall narrow drum band, Thoed Thai village, Chiang Rai province, which is the unique lifestyle of Tai Yai ethnic group such as dancing, performance, song lyrics, and music of Tai Yai band. The findings presented in the academic article, Tai Yai's traditional tall narrow drum band, Thoed Thai village, Chiang Rai province, included: 1) 3 important musical instruments of Tai Yai's traditional tall narrow drum band are (1) tall narrow drums, (2) cymbals, (3) gong (a special type of gong can be played 7 different sounds by a single person); 2) steps

of playing music of the band is started by brass percussion instruments, followed by cymbals, and drums respectively. There is no fixed end of playing as it depended on someone in the band giving a signal to end; 3) a bird dance (fon nok), the dance with rhythm of Tai Yai's tall narrow drums as dancers wearing clothes as Kinnaree (a half-bird half-woman creature); 4) Tai Yai's annual event of music performance and dance competition in each area; 5) cultural inheritance of Tai Yai ethnic group; 6) Tai Yai ethnic group's religious; 7) other musical instruments; 8) Tai Yai ethnic group's music. Based on the study, it was showed holistic knowledge of Tai Yai's traditional tall narrow drum band, Thoed Thai village, Chiang Rai province, which would be benefit to the person to study or build on knowledge in the future.

Keywords: Tai Yai's Traditional Tall Narrow Drum Band, a Bird Dance, Thoed Thai village

บทนำ

ชาวไทยใหญ่หรือคนไต มักเรียกตนเองว่า “ไต” นักประวัติศาสตร์ให้คำนิยามและความหมายแตกต่างกันออกไป เช่น เป็นไท, อีสระใหญ่หลวง, ยี่งใหญ่ เป็นต้น แต่ชนชาติอื่น ๆ มักเรียกชื่อชาวไทยใหญ่ต่างกันออกไป เช่น คนไทยเรียกว่า “ไทยใหญ่” อังกฤษและพม่าเรียกว่า “ชาน” (Shan) ซึ่งมาจากรากศัพท์คำว่า “สยาม” แต่เพี้ยนจากสำเนียงพม่า จึงออกเสียงว่า “ชาน”

ชาวไต หรือไท มีประวัติอันยาวนาน โดยมีวัฒนธรรมและภาษาเป็นของตนเอง ความเชื่อแต่เดิม ต้นตระกูลชาวไตกำเนิดที่เทือกเขาอัลไต (Altai Mountains) เมื่อหลายพันปีก่อน ต่อมาได้อพยพลงมาตั้งถิ่นฐานตามแนวฝั่งแม่น้ำฮวงโห (Hong Hue) และแม่น้ำแยงซีเกียง (Yangtze Jiang) หลังจากนั้นได้ตั้งเมืองนครชื่อว่า เมืองลุง (Lung) และเมืองปา (Pa) ภายหลังต่อมาในปี พ.ศ. 793-871 ได้เสียทั้ง 2 เมืองให้กับจีน สมัยกษัตริย์ฉินชื่อองค์ตี้ (Qin Shi Huang) จนในปี พ.ศ. 1906 อาณาจักรไตรุ่งเรือง “สโตม่งฟ้า” กษัตริย์แห่งไทใหญ่ ทรงสถาปนาเมืองอังวะขึ้นใหม่ทางทิศตะวันตกขยายไปถึงเมืองอัสสัม (อินเดีย) ทิศใต้ถึงเมืองยะไข่ (Arakan) เมืองพุกาม ทิศตะวันออกถึงลำปาง ทิศเหนือถึงหนองแสเมืองไตหรือเมืองรัฐฉานนั้นเป็นดินแดนอุดมไปด้วยธรรมชาติที่สวยงามและวัฒนธรรมเก่าแก่ แสดงถึงเอกลักษณ์ประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่อย่างชัดเจน ต่อมาในปี พ.ศ. 2242 คณะกรรมการและวัฒนธรรมเมืองมว (กอลีกายฟิงแห่งเมืองมว) ได้ฟื้นฟู “วันปีใหม่ไต” ขึ้นมาอีกครั้ง

ประเพณีปีใหม่ไตเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 450 สมัยอาณาจักรไตมวของชาวไตเคยเจริญรุ่งเรืองในอดีต ต่อมาปี พ.ศ. 2098-2136 ถูกอาณาจักรอื่นรุกราน จึงทำให้กระจัดกระจายไปอาศัยอยู่ตามประเทศต่าง ๆ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2509 ชาวทุ่มาวในรัฐฉาน ประเทศพม่า ได้ฟื้นฟูประเพณีปีใหม่ไตขึ้นอีกครั้ง และได้ขยายไปยังชาวไตที่อาศัยอยู่ตามจุดต่าง ๆ หลังจากนั้นในเวลาหนึ่งปีต่อมาได้ขยายไปยังเมืองลำเลี้ยว และอีกสามปีได้ขยายไปยังชาวไตในทางตะวันออกและทางใต้ จึงยึดถือเอาวันที่หนึ่งค่ำ เดือนเจ้ง เป็นวันปีใหม่ของชาวไต ในปี พ.ศ. 2518 โดยชาวไตที่เรียกตัวเองว่าชาวไทยใหญ่ เข้ามาตั้งรกรากพื้นที่หมู่ 1 และหมู่ 13 ตำบลเทอดไทย โดยยังคงยึดมั่นในวิถีชีวิตและประเพณี วัฒนธรรม ตัวอักษร ภาษาพูด ฯลฯ อันเป็นเอกลักษณ์และการแสดง เช่น ฟ้อนไต ฟ้อนนก ฟ้อนเจ้ง ฟ้อนดาบ อาหารไต เช่น ถั่วเน่า ข้าวแรมพิน รวมไปถึงเครื่องดนตรีโบราณ และการแสดงดนตรีต่าง ๆ

ดนตรีของไทยใหญ่ ในหมวดกลองประกอบด้วย ก้องแองยาว คือ กลองยาว นอกจากนั้นมีกลองฟั้งถึง คือ กลองลักษณะสั้น ๆ กลองสองหน้า และกลองใจ (กลองสะบัดชัย) ชาวเชียงตุงจะเรียกว่ากลองใจ ส่วนฆ้องไทยใหญ่เรียกว่า มอญ มีหลายชนิด เช่น 1) มอญเชิง มีลักษณะเป็นชุด โดยแบ่งเป็น ชุดละสามลูก ห้าลูก และเจ็ดลูก 2) มอญโต้น มีลักษณะเป็นลูกใหญ่ลูกเดียว และ 3) ฉาบ

ดนตรีแบบนี้คู่กับชุมชนของชาวไทยใหญ่มาช้านาน ถ้ามีเครื่องดนตรีสามชนิด คนบรรเลงสามคน ก็สามารถจัดงานได้ โดยส่วนใหญ่เน้นเป็นการแสดงตามจังหวะโดยใช้เสียงกลองเป็นหลัก เช่น การแสดงฟ้อนนกกีนนาราย กีนนารี การฟ้อนโต การฟ้อนดาบ และฟ้อนลายมือ (ฟ้อนมือเปล่า) ดนตรีจึงมีส่วนสำคัญในชุมชนของชาวไทยใหญ่ในการแสดงการเล่นต่าง ๆ ไม่สามารถขาดดนตรีไปได้ นอกจากนั้น ถ้าไปอยู่ที่อื่น เช่น ในป่าเขา ไม่มีเครื่องดนตรีบรรเลง จะนำเอาไม้ไผ่เป็นปล้องเดียวมาแกะให้มันเป็นเสียงฆ้อง และเสียงกลองก็ใช้ไม้ไผ่อันเดียวเจาะแล้วก็มียาย โดยเรียกเครื่องดนตรีนี้ว่า ดิงต๋ม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมและความสำคัญของการแสดง และดนตรีที่เข้ามาอยู่ในวิถีชีวิตของชาวไทยใหญ่จนถึงปัจจุบัน

1. เครื่องดนตรีวงกลองยาวไทยใหญ่

1.1 กลองยาว

กลองก็จะเอาไม้เป็นลำเดียวต้นเดียว ใช้ไม้เซาะ คล้าย ๆ กับไม้สัก เนื้อเบา และประสานกัน โดยนำมาแกะด้านใน ซึ่งในยุคหลัง ๆ ไม่มีการตัดไม้ทำลายป่าแล้ว แต่จะสร้างเครื่องดนตรีโดยการสาน ใช้ไม้ไผ่สานเป็นรูปร่าง และนำผ้ามาติด

ภาพที่ 1 กลองยาว (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

ลักษณะของกลองยาว หน้ากลองทำจากหนังวัว โดยนำไปทำให้หนังวัวนิ่ม หลังจากนั้นนำมาซึงกับหนังหน้ากลอง ในสมัยก่อนใช้หนังวัวมาซึงกับหนังหน้ากลองแทนเชือก แต่ยุคหลังได้นำเชือกมาซึงแทน และรองลำโพงกลองด้วยยางล้อยอด ไข่ช่วยย่นพื้นตอนบรรเลง ไม่ให้เกิดการเคลื่อนที่

ภาพที่ 2 หน้หน้ากลองซึงด้วยเชือก และลำโพงกลองติดด้วยยางล้อรถ (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

ภาพที่ 3 ตัวกลองใช้สีเป็นสัญลักษณ์ธงชาติของชาวไทยใหญ่ (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

วิธีปรับเสียงหน้ากลอง ก่อนเริ่มใช้ข้าวเหนียวถูกับสายกลองเพื่อเพิ่มความเหนียว ดัดที่หน้ากลองจนเต็มจุดดำ

ภาพที่ 4 ข้าวเหนียวถูกับสายกลอง และดัดหน้ากลอง (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

เช็คเสียงโดยการเคาะ สลับตีทั้งฝ่ามือ ลักษณะของการตีกลองมีทั้งหมด 3 วิธี 1. มือซ้ายใช้นิ้วอุดเพื่อหยุดเสียง มือขวาตีขอบกลอง ใช้เพื่อเล่นในลักษณะเสียงสั้น 2. มือซ้ายปล่อยมือ มือขวาตีขอบกลอง ใช้เพื่อเล่นในลักษณะเสียงสูง 3. มือซ้ายตบหน้ากลอง เพื่อใช้เล่นในลักษณะเสียงสั้นและทุ้ม การตีกลอง 1. มือซ้ายตบหน้ากลอง 2. มือขวาตีขอบกลอง หรือหน้ากลอง 3. มือขวาตีขอบกลอง นิ้วมือซ้ายอุดเสียง นอกจากนั้นยังมีการใช้สไลในการตีเช่น ใช้ทั้งแขนหรือศอกตีสไลไปที่หน้ากลอง

ภาพที่ 5 ทดสอบเสียงหน้ากลอง (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

1.2 ข้อง

ข้อง หรือชาวไทยใหญ่เรียกว่า มอชิง ทำขึ้นมาโดยการทำให้เป็นรูปร่าง ชาวไทยใหญ่เรียกว่า นมมอ มอชิง แสดงถึงความสามัคคี ซึ่งในสมัยก่อนตีทั้งเจ็ดคน เพื่อแสดงความสามัคคี แต่ในปัจจุบัน ประยุกต์ขึ้นใหม่ ให้ข้อง 7 ลูกอยู่ในหนึ่งเครื่อง ใช้คนบรรเลงแค่คนเดียว เพื่อความง่ายต่อการบรรเลง วิธีการบรรเลง คือ ให้คนที่บรรเลงนั่งอยู่ด้านหลัง ใช้มือขวาจับคันทโยก ยกขึ้นลงเพื่อให้ไม้กระทบกับข้องทั้ง 2 ฝั่ง

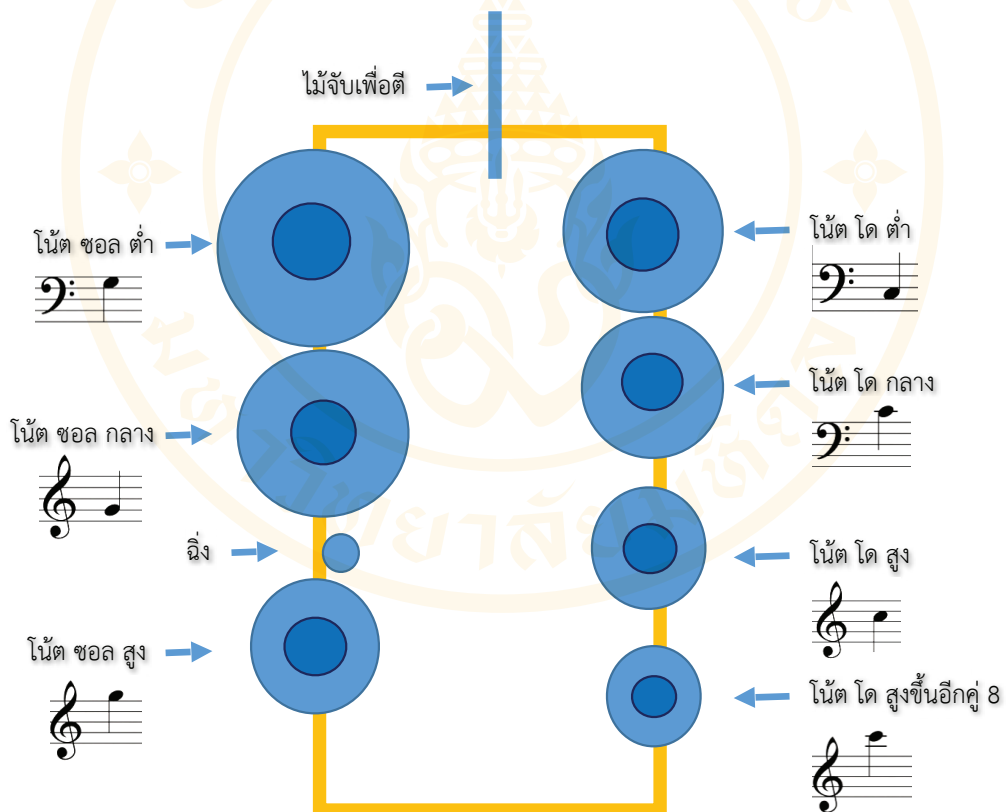

ภาพที่ 6 ข้อง (มอชิง) (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

ภาพที่ 7 ตัวฆ้องใช้ไม้ และตัวฉิ่งใช้เหล็กตี (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

ฆ้อง (มองเซิง) มีส่วนประกอบดังนี้ ซ้าย 3 ไม้ เหล็กตีฉิ่ง 1 ไม้ ขวา 4 ไม้ โดยเสียงได้ดังนี้ ขวา คือ โน้ตโด 4 ลูก ซ้าย คือ โน้ตซอล 3 ลูก เรียงคู่ 8 ตามแผนภูมิรูปภาพ

ภาพที่ 8 แผนภูมิรูปภาพฆ้อง (มองเซิง) (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

1.3 ฉาบ

ฉาบของชาวไทยใหญ่มีลักษณะการซึงด้วยเชือกตรงกลางฉาบสำหรับจับ และมีฟู่ตรงปลายเพื่อกันมือหลุดออกจากที่จับ การตีของฉาบ สามารถตีทั้งใบและขอบฉาบได้ในการบรรเลง

ภาพที่ 9 ฉาบ (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

2. ลักษณะของวง

ขั้นตอนการบรรเลง 1. เครื่องเคาะทองเหลือง ให้จังหวะตกเริ่มต้น 2. ตามด้วยฉาบ 3. ตบด้วยกลองตอบรับ 4. เมื่อจบไม่มีลูกจบตายตัว แล้วแต่คนใดคนหนึ่งจะให้สัญญาณจบ

ภาพที่ 10 วงกลองยาวชาวไทยใหญ่ (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

ตัวอย่างโน้ตเพลงถอดจากนักดนตรีวงกลองยาวไทยใหญ่ บ้านเทอดไทย ที่จัดตั้งการแสดงขึ้นเพื่อเป็น
ตัวอย่างการบรรเลงในขณะนั้น (ไม่ปรากฏชื่อเพลง)

The musical score is presented in three systems, each with three staves. The first system (measures 1-4) features a Gong Xao staff with a triplet of eighth notes in measure 4, a Chab staff with a continuous eighth-note pattern, and a Piano staff with block chords. The second system (measures 5-7) continues the patterns, with the Gong Xao staff showing a five-measure rest in measure 5. The third system (measures 8-10) concludes the piece, with the Gong Xao staff having a one-measure rest in measure 8 and the Chab staff ending with a double bar line in measure 10. The Piano staff consistently provides harmonic support with block chords throughout.

ภาพที่ 11 โน้ตการบรรเลวงกลองยาวไทยใหญ่ (ถอดโน้ต: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

2.1 จังหวะกลองยาว มีลักษณะการตีต้นสด จึงทำให้การตีแต่ละครั้งไม่เหมือนกันกับโน้ตสักทีเดียว ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำลักษณะการตีที่ผู้บรรเลงใช้บ่อยที่สุดมาแบ่งได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

2.2 จังหวะฉาบ ผู้บรรเลงใช้จังหวะคงที่ โดยแบ่งได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

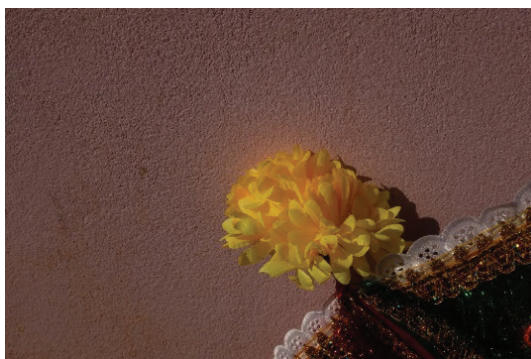
2.3 จังหวะฆ้อง เป็นจังหวะหลักในการบรรเลง ซึ่งจะเห็นได้จาก Full Score ว่าเริ่มต้นบรรเลงด้วยฆ้อง ในจังหวะหนักและมีความคงที่ โดยมี 1 ลักษณะ ดังนี้

ภาพที่ 12 แบ่งโน้ตการบรรเลงวงกลองยาวไทยใหญ่
(ถอดโน้ต: กฤติวิทย์ ภูมิถาวร)

3. การพ่อนนง

การพ่อนนงของชาวไทยใหญ่ เรียกว่า กิณนาราย หรือกิณนารี โดยบุคคลข้อมูลให้สัมภาษณ์ว่า หลังจาก ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ 6 พรรษา จะมีสัตว์นานาชนิดมาขึ้นคอย ชาวไทยใหญ่จึงใช้นกกกลูโตมาคอยต้อนรับ โต หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง กิณนาราย กิณนารี คือ สัตว์คู่ที่มีความรัก ถ้าตัวใดตัวหนึ่งตายไป อีกตัวหนึ่งจะตายตามไปด้วย ซึ่งถือเป็นสัตว์มงคล และมีการพ่อนรำอ่อนช้อย เพราะฉะนั้น ชาวไทยใหญ่จึงนำมาประกอบ การพ่อนรำ งานส่วนใหญ่จะเป็นเข้าพรรษา ออกพรรษา ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองต่าง ๆ ใครมาพบเห็นก็เป็น สิริมงคล โดยชุดของนักแสดงนั้น มีน้ำหนักทั้งหมด 7 กิโลกรัม ต้องใช้เข็มขัดรัดเพื่อพยุงด้านล่าง สีสันคล้ายกับ ธงของชาวไทยใหญ่ และประดับตกแต่งปลายด้วยดอกไม้สีเหลือง ลักษณะการร่ายรำกิณนารีนั้น ชาวไทยใหญ่ เชื่อว่าเวลารำนงคือศิลปะของไทยใหญ่ รำถอดแนวมาจากนก

ภาพที่ 13 ชุตนกกินนรี ด้านปลายตกแต่งด้วยดอกไม้สีเหลือง (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

ภาพที่ 14 เชื้อชาติรดพุง และการสวมใส่ชุด (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

ภาพที่ 15 ลักษณะการรำรำกินนรี (ที่มา: กฤตวิทย์ ภูมิถาวร)

4. การประกวดประจำปี

มีการจัดประกวดทุกปี โดยใช้เกณฑ์ในการประกวด คือ ลักษณะการตีแบบไหน ลีลาเป็นแบบไหน การเต้นแบบไหน และการตีกลองสามารถสอดคล้องกับทำนองที่แสดงอยู่หรือไม่ โดยมีกรรมการตัดสินหลายคนด้วยกัน

5. การสืบสานวัฒนธรรมไทยใหญ่

ในปัจจุบันเหลือเพียง 2 วง คือ ป๊อก 8 และป๊อก 12 (ป๊อก คือ ชื่อเขต) การเข้ามาในสมัยใหม่ อาจจะทำให้วัฒนธรรมไทยใหญ่หายไป นอกจากนั้นคนย้ายถิ่นออกไปอยู่ข้างนอก ซึ่งการเปิดสอนก็ไม่ได้เปิดสอนเป็นทางการ แต่มีลูกหลานมาสืบทอด โดยมีเด็ก ๆ ที่มีความสามารถดีได้ก็จะลงแข่งขัน ซึ่งเครื่องดนตรีที่นำมาเล่นนั้น ถ้าไม่มีการแข่งจะนำมาตีเล่นเฉย ๆ ไม่ได้ โดยความเชื่อของชาวไทยใหญ่ ผู้หญิงไม่สามารถข้ามเครื่องดนตรีได้ แต่สามารถเล่นดนตรีได้ และก่อนออกงานทุกครั้งจะใช้น้ำมันต์พรมก่อนเพื่อความเป็นสิริมงคล

6. ทางด้านศาสนา

เริ่มแรก ชาวไทยใหญ่นับถือศาสนาพุทธมาอยู่แล้วตั้งแต่สมัยก่อน ส่วนมาก 90% เป็นพุทธ ความเชื่อของชาวไทยใหญ่ คือ การนำสัตว์ไปต้อนรับพระพุทธศาสนา โดยมีการพ่อน้ำเข้าพรรษา ออกพรรษา ชาวไทยใหญ่เรียกว่าโหสิ โดยแบ่งเป็น ป๊อก (หมู่บ้าน) หนึ่งกลุ่มก็จะมี 10 หลังคาเรือน โดยใช้ไปต้อนรับงานต่าง ๆ มีการกินเลี้ยงอาหาร ที่ขาดไม่ได้ก็คือการพ่อน้ำหรือการตีกลอง เพื่อความสนุกสนานและความสามัคคี

7. เครื่องดนตรีอื่น ๆ

ชนรุ่นหลังมีการประยุกต์เครื่องดนตรีขึ้นมา เรียกว่า ตะลื้อ ปัตตะล้า คล้าย ๆ ระนาด ปี่น้ำเต้า ซึ่ง หรือเรียกว่า ชิง ในยุคหลังจะมีพิณหรือเสียงกีตาร์เข้ามาผสม มีขับร้องร่วมชาวไทยใหญ่เรียกว่า ความโหลง ความตองริด ความหยอกยอน ความหลงโคง ความปานแซง และอื่น ๆ ก็จะมีทำนองที่แตกต่างกันไป รวมไปถึงสถานที่การใช้ก็จะแตกต่างกัน เช่น ไปทำไร่ทำสวน ก็จะมีหนุ่มสาวชานเกี้ยวกัน คนขับร้องเป็นผู้ชายกับผู้หญิง ตอบโต้กัน เป็นการคันสดหรือคึดสด ชาวไทยใหญ่เรียกว่า “สุรตสตี” แปลว่า พรสวรรค์

ในสมัยก่อนมีกิจกรรมเรียกว่า “การกายคา” หรือ “การปั่นฝ้าย” ผู้หญิงจะอยู่ที่บ้านโดยให้ผู้ชายมาเกี่ยวพาราสีโดยการเป่าปี่หรือเครื่องดนตรีต่าง ๆ เพื่อจีบฝ่ายหญิง และให้ผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเห็นถึงบุคลิกภาพฝ่ายชายว่าเป็นคนอย่างไร สามารถเลี้ยงดูลูกสาวได้หรือไม่ ซึ่งเป็นการเกี่ยวพาราสีเท่านั้น ยังไม่ถึงขั้นตกลงปลงใจแต่งงาน พิธีกรรมนี้ในปัจจุบันของชาวไทยใหญ่ก็ยังคงมีให้เห็นอยู่

8. เพลงชาวไทยใหญ่

ลักษณะเพลงของชาวไทยใหญ่นั้น การแต่งกลอนต่าง ๆ ช่วงแรกจะไม่สัมผัสกันเท่าไรนัก แต่ส่วนใหญ่ไปที่สัมผัสตอนท้าย ซึ่งผู้ร้องนั้นสามารถร้องเดี่ยว หรือสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีประกอบได้ เช่น ใช้เครื่องดนตรีตะลื้อ หรือตะลื้อหมากป้าว เป็นต้น โดยลักษณะของเพลงส่วนใหญ่เล่าถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และเรื่องราวต่าง ๆ ดังตัวอย่างเช่น

1. เพลงจีบสาว มีเนื้อเพลงเป็นภาษาไทยใหญ่ว่า “เหล่าเต็มเผ้าเย็บด้วยลูกเหล่าแลง คนกลุ่มสักเปงแวง เฮาเลียบด้วยน้องคนเลียวนา” แปลว่า ดาวเต็มท้องฟ้า เราก็ดูดวงที่สว่างที่สุด คนในหมู่ที่มากที่สุด เราก็มองดูน้องคนเดียว

2. เพลงศาสนา เช่น “เพลงลังกาหลง” เป็นคำภีร์เกี่ยวกับเรื่องศาสนา เนื้อเพลงว่า “เก็บจอลงเหลือณแฮ ชื่อเหวียนซ่าชื่ออกถ้ำ ยุนึงทำสองลูกอ่อนฟักไป” โดยแปลงความหมายตามคำว่า “งูเหลือน” คือ งูเลื้อย “ชื่อเหวียน” คือ โค้ง “ซ่าชื่ออกถ้ำ” คือ ออกมาจากถ้ำ โดยผู้วิจัยได้ใจความว่า “งูเลื้อยออกมาจากถ้ำกระโดดไป ถึงที่ไกล แล้วค่อยหันมาหาถ้ำ”

3. บทร้องขอทาน มีเนื้อเพลงว่า “อันชะเหว้าผ่านเฮาแหล่หายยอน ให้หันเมอฮังเดินมิกตาฮ่อน แสวจั่ง เอ็ดเจิงเนวไหน” แปลว่า ไม่ใช่ผมอยากจนผมจึงมาขอทาน เพราะว่าผมอยากดูแลเมีย ผมจึงมาขอทาน

บทสรุป

วงกลองยาวไทยใหญ่ บ้านเทอดไทย จังหวัดเชียงราย มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมการแสดงของชาวไทยใหญ่ประกอบการรำรำ โดยแบ่งเครื่องดนตรีได้ดังนี้ 1) กลองยาว 2) ข้อง (มองเซิง) 3) ฉาบ โดยลักษณะของวงมีขั้นตอนการบรรเลง เริ่มที่เครื่องเคาะทองเหลืองข้อง (มองเซิง) ให้จังหวะตกเริ่มต้น เป็นจังหวะหนัก จังหวะตก เพื่อเป็นการตั้งจังหวะให้กับวง ตามด้วยฉาบ และสุดท้ายกลองตอบรับ แล้วแต่จังหวะลีลาของคนตี เมื่อถึงตอนจบไม่มีลูกจบตายตัว คนใดคนหนึ่งจะต้องให้สัญญาณจบ เพื่อความสมบูรณ์ของการบรรเลงกลองยาวบ้านเทอดไทย จำต้องมีการแสดงการฟ้อนนก ซึ่งเป็นการรำรำที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยใหญ่ โดยมีความเชื่อว่า กิณนารี คือสัตว์คู่ที่มีความรัก ถ้าตัวใดตัวหนึ่งตายไป อีกตัวหนึ่งจะตายตามไปด้วย และเป็นสัตว์มงคล ชาวไทยใหญ่จึงนำมาเป็นการประกอบการฟ้อนรำ โดยลีลาการรำนั่นถอดแบบมาจากนกจริง ซึ่งส่วนใหญ่นั้น วงกลองยาวและการฟ้อนนก จะนำมาแข่งขันในงานประกวดทุกปี โดยตัดสินที่ลีลาการบรรเลงและการรำรำ ในส่วนทางด้านการสืบสานต่อกัน ทางวงกลองยาวไทยใหญ่ไม่ได้เปิดสอนอย่างเป็นทางการ แต่มีลูกหลานที่มีความสนใจมาหัดเล่นด้วยตนเอง ทางด้านศาสนา ชาวไทยใหญ่นั้นนับถือศาสนาพุทธมาตั้งแต่สมัยก่อน โดยส่วนมากประมาณ 90% ความเชื่อของชาวไทยใหญ่คือการนำสัตว์ไปต้อนรับพระพุทธรูปศาสนา โดยมีการฟ้อนรำในวันสำคัญทางศาสนา เช่น เข้าพรรษา เป็นต้น นอกจากวงกลองยาวไทยใหญ่แล้ว ยังมีเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่นำมาใช้ในการบรรเลงด้วย เช่น ระนาด ปี่น้ำเต้า พิณ และกีตาร์ เป็นต้น สุดท้ายลักษณะเพลงของชาวไทยใหญ่นั้น เล่าถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และเรื่องราวต่าง ๆ ของชาวไทยใหญ่ถ่ายทอดมาเป็นบทเพลง

บรรณานุกรม

นายเครือเดือน ตุงคำ. (ม.ป.ป.). เรือน บันทึกอดีต คิย๋อันหลัง หวังอนาคต. น. 128.

ผู้จัดการออนไลน์ MGR Online. (2561). ชาวไทใหญ่ปิดสนามกีฬาบ้านเทอดไทย ฉลองปีใหม่ไตคักคัก ตั้งขบวนโซ่วิถีชาติพันธุ์ดงาม. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/Local/detail/9610000122174>.

สถาบันไทใหญ่ศึกษา วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน. (2555). ประวัติความเป็นมา “ปีใหม่ไต”. เข้าถึงได้จาก <http://www.taiyai.org/2011/index.php?page=4c2378500328311c7354592d47cc700d&r=3&id=286>.

ลุงคำ และนักดนตรีวงกลองยาวไทใหญ่. (2562). ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีชาวไทใหญ่. [กฤตวิทย์ ภูมิถาวร, ผู้สัมภาษณ์]